In de provincie Groningen zijn veel bijzondere orgels te vinden van bekende orgelbouwers zoals Arp Schnitger. Orgels bevinden zich vaak in kerken. Maar door ontkerkelijking is dat voor veel kinderen tegenwoordig onbekend terrein. Zo komen nog maar weinig kinderen in aanraking met het orgel, en dat is jammer. Want een orgel is een bijzonder instrument, met een spannende klank en ongekende muzikale mogelijkheden. In Groningen behoort dit muziekinstrument tot het lokale erfgoed. Weliswaar aanwezig in de nabije omgeving van veel kinderen, maar voor de meeste van hen onzichtbaar.

Het lespakket Orgelkids in Groningen maakt leerlingen nieuwsgierig naar dit bijzondere en veelzijdige muziekinstrument via vier afwisselende lessen, waarin onderzoekend en ontdekkend leren het uitgangspunt is. Leerlingen maken kennis met de techniek van het orgel en de verrassende klanken die dit instrument kan voortbrengen. Het orgel als erfgoedobject, met opvallende muzikale en technische achtergronden, komt voor kinderen tot leven.

Het project Orgelkids in Groningen bestaat uit:

- een animatie over Arp Schnitger en de reis van zijn orgels vanuit Hamburg naar Groningen

Vier lessen:

- Les 1 Proefjes met lucht en geluid
- Les 2 Het Doe-orgel bouwen
- Les 3 Bezoek aan het orgel in de kerk
- Les 4 Afsluiting in de klas

In de lessen is er aansluiting met vakken als wetenschap en techniek, Nederlands en muziek. In les vier zijn allerlei verwerkingen mogelijk waardoor ook vakken als media of beeldende vorming binnen dit project een plek kunnen krijgen. In deze les worden verschillende verwerkingssuggesties gegeven, van vrij eenvoudig tot meer uitgebreid.

Bewerking voor dove en slechthorende leerlingen

Voor dove en slechthorende leerlingen is het niet vanzelfsprekend om mee te doen aan activiteiten in de openbare ruimte. Doordat communicatie moeilijker gaat en de samenleving niet is ingericht op mensen met een auditieve beperking is deelname aan culturele activiteiten voor deze leerlingen lastiger.

Een orgel is een groot instrument. Het geluid dat met een orgel geproduceerd wordt kun je voelen als trillingen in je lijf. Deze gedachte leidde tot een doorontwikkeling van het lespakket waarbij de lessen zijn aangepast voor dove en slechthorende leerlingen. Wat voor leerlingen in het reguliere onderwijs hoorbaar is, is voor dove en slechthorende leerlingen zichtbaar en voelbaar gemaakt. De leerlingen van de Guyotschool (VSO) in Haren hebben het materiaal getest en feedback gegeven. Hun ervaringen zijn verwerkt in het nieuwe lespakket.

Ook de animatie is in samenwerking met de leerlingen van de Guyotschool in Haren aangepast. Een van de leerlingen is in de animatie te zien als gebarenvertaler.

De aanpassingen zijn zo verwerkt dat er geen aparte versie van de lesbrief nodig is voor dove en slechthorende leerlingen. Alle scholen kunnen werken met dezelfde lesbrief.

AANSLUITING BIJ DE KERNDOELEN

Les 1 Proefjes met lucht en geluid

Kerndoel 42
De leerlingen leren onderzoek doen aan materialen en natuurkundige verschijnselen, zoals licht, geluid, elektriciteit, kracht, magnetisme en temperatuur.

Kerndoel 44
De leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaalgebruik.

Les 2 Het Doe-orgel

Kerndoel 42
De leerlingen leren onderzoek doen aan materialen en natuurkundige verschijnselen, zoals licht, geluid, elektriciteit, kracht, magnetisme en temperatuur.

Kerndoel 44
De leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaalgebruik.

Les 3 Het orgel in de kerk

Kerndoel 54
De leerlingen leren beelden, muziek, taal, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

Kerndoel 56
De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

Les 4 Afsluiting in de klas (afhankelijk van de gekozen verwerking)

Kerndoel 1
De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.

Kerndoel 2
De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.

Kerndoel 4
De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.

Kerndoel 5 De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen.
Kerndoel 54 De leerlingen leren beelden, muziek, taal, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.
Kerndoel 55 De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.
Kerndoel 56 De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

VOORBEREIDING VAN HET PROJECT

- Lees alle lesvoorbereidingen door.
- Contoleer of alle materialen voor de proefjes in de kist aanwezig zijn.
- Verzamel de overige materialen.
- Neem contact op met een organist en maak afspraken over het bezoek van de organist aan de klas en het bezoek van de klas aan de kerk.
- Zet het doe-orgel eerst een keer zelf in elkaar voordat de leerlingen ermee aan de slag gaan. Bepaal op basis van uw eigen ervaring hoeveel tijd u inplant voor het bouwen van het doe-orgel met de leerlingen. Bepaal ook of u het orgel met de hele klas wilt bouwen of dat u het orgel door kleine groepjes kinderen laat bouwen.
- Schakel, indien mogelijk, een klasse-assistent of ouder in die kan ondersteunen tijdens het bouwen van het doe-orgel.
- Mocht u in de leskist geen instructiekaarten voor het bouwen van het orgel vinden, dan kunt u deze downloaden van de onderstaande site. Ze staan aan de rechterkant in de grijze kolom. Er is ook een video met bouwinstructies beschikbaar.

  https://www.orgelkids.nl/doe-orgel/bouwtekeningen/

AANVULLENDE ACTIVITEITEN

De hieronder beschreven activiteiten zijn een aanvulling op de lessen in het pakket ‘Orgelkids in Groningen’. Wilt u er gebruik van maken dan kunt u de aanvullende activiteiten rechtstreeks boeken bij de aanbieder.
LET OP: de onderstaande activiteiten vallen buiten het standaard lespakket ‘Orgelkids in Groningen’.

Het grootste demonstratie-orgel van Nederland op school

Concert- en kerkorganist Eeuwe Zijlstra speelt regelmatig op de orgels in de Martinikerk en de Doopsgezinde kerk in Groningen en op het orgel in cultuurcentrum De Oosterpoort. Ook verzorgt hij educatieve projecten met orgels voor scholen. Eeuwe is in het bezit van het grootste demonstratie-orgel van Nederland. Een mobiel orgel waarmee hij iedereen enthousiast weet te maken voor dit instrument. Tijdens de les staat de techniek en de werking van het orgel centraal.

Liever met de leerlingen een orgel bezoeken in een kerk? Eeuwe geeft rondleidingen in verschillende kerken in de provincie Groningen.

Geschikt voor kinderen vanaf 7 jaar.
Contact: www.eeuwezijlstra.nl

‘Polle de orgeljongen’, verteltheater met een pijporgel

Samen met verhalenverteller Frank Belt brengt organist Eeuwe Zijlstra het sprookje ‘Polle de orgeljongen’ tot leven. De woorden en het orgel vertellen samen het verhaal. De kinderen beleven niet alleen een geweldig avontuur, ze maken ook kennis met een orgel en ervaren wat muziek met je kan doen.

Voor kinderen vanaf 7 jaar.
Contact en meer informatie: www.opverhaal.nl

Muzikaal verhaal ‘Pijpen zoeken met Piet Prestant’

Sietze de Vries, Kerk- en concertorganist en organist van de Martinikerk in Groningen, ontwikkelde *Pijpen zoeken met Piet Prestant*, een educatief verhaal vol muziek over de werking van het orgel. De voorstelling vindt plaats in een kerk en wordt verzorgd door een organist, een verteller, een slagwerker en twee ‘orgel-elfjes’. In de voorstelling zijn liedjes verwerkt die de kinderen kunnen meezingen.

Voor kinderen van 7 tot 10 jaar
Contact en meer informatie: www.sietzedevries.nl

Hoe werkt een orgel

Uit welke onderdelen bestaat een orgel en hoe maak je van lucht geluid? Op deze en andere vragen krijgen leerlingen uit de bovenbouw van het basisonderwijs antwoord als ze samen met concert- en kerkorganist Sietze de Vries het orgel in de kerk van dichtbij gaan bekijken. In deze les staat de techniek van het orgel centraal. Maar er is ook aandacht voor klankkleuren en de vele mogelijkheden die een orgel biedt om stemmingen en emoties te verklanken.

Voor kinderen vanaf 10 jaar
Contact en meer informatie: www.sietzedevries.nl

Colofon

Het lespakket Orgelkids in Groningen is ontwikkeld in opdracht van Erfgoedpartners en tot stand gekomen in samenwerking met:

- Bloeii.nu
- OBS De Kromme Akkers, Garnwerd
- Hein Zeevalking, organist
- Sint Liudgerkerk, Garnwerd
- CBS De Roemte, Loppersum
- Kees Kugel, organist
- Petrus en Pauluskerk Loppersum

De ontwikkeling van dit lespakket werd mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van:

CULTUUR EDUCATIE MET KWALITEIT GRONINGEN

PRINS BERNHARD CULTUURFONDS

jbs
STICHTING J.B. SCHOLTENFONDS
Postbus 610
9700 AP Groningen

De bewerking van Orgelkids in Groningen voor dove en slechthorende leerlingen is ontwikkeld in opdracht van Erfgoedpartners en tot stand gekomen in samenwerking met:

- Kentalis (leerlingen van de Guyotschool VSO in Haren hebben de proefjes getest en feedback gegeven. De voice over bij de animatie over Arp Schnitger hebben zij omgezet in gebarentaal)
- Animators John en Sophie Croezen
- Turkoois (Begeleiding leerling bij omzetten voice over naar gebarentaal)
- Stichting Groningen Orgelstad

De doorontwikkeling van dit lespakket werd mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van:

CULTUUR EDUCATIE MET KWALITEIT GRONINGEN

FONDS VOOR CULTUUR PARTICIPATIE